

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Esiteks viiakse Riigikogu kodukord selle eelnõu abil vastavusse põhiseadusega, mille kohaselt on kõikidel Riigikogu liikmetel võimalik moodustada fraktsioone. Teiseks muudetakse eelnõuga Riigikogu tööaja korda, koondades kõik töönädala eelnõude hääletused ühele päevale. Kolmandaks sätestatakse, et arupärimisele vastaja peab vähemalt 24 tundi enne suulist vastamist Riigikogus esitama küsijale ja Riigikogu juhatusele kirjaliku vastuse. Neljandaks muudetakse kollektiivsetele pöördumistele vastamise ajaraame ja kohustatakse Riigikogu korraldama olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu, kui kollektiivsele pöördumisele on antud 50 000 või rohkem allkirja.

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu valmistasid ette Riigikogu liikmed Jaak Valge ja Leo Kunnas.

1.3 Märkused

Eelnõu vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu poolthäälte enamust (riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 78 ja Eesti Vabariigi põhiseaduse § 73).

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on tagada Riigikogu töökorra vastavus põhiseadusega, Riigikogu tööaja ratsionaalsem kasutamine, arutelude sisulisem tase ning kodanike ja Riigikogu vahelise sideme tugevdamine. Muudatused lähtuvad põhiseaduse põhimõtetest ning vajadusest suurendada parlamendi töö läbipaistvust ja vastutust kodanike ees.

3. Eelnõu sisu

3.1 Sõltumatute saadikute fraktsioonid

Muudatus viib seaduse kooskõlla põhiseaduse §ga 71, mille kohaselt on Riigikogu liikmetel õigus ühineda fraktsioonidesse. Muudatuse kohaselt võivad vähemalt viis sõltumatut Riigikogu liiget moodustada fraktsiooni. See tagab Riigikogu liikmete võrdsuse ja tugevdab parlamendis pluralismi.

3.2 Eelnõude hääletamise koondamine neljapäevadele

Muudatuse kohaselt koondatakse kõik vastava töönädala eelnõude muudatusettepanekute hääletamised ja lõpphääletamised neljapäevasele Riigikogu täiskogu istungile nii, et need on päevakorras üksteise järel. Sellega vähendatakse Riigikogu liikmete töö killustatust, tagades aja ratsionaalsema kasutamise, ning luuakse avalikkusele arusaadav kord.

3.3 Arupärimistele ka kirjalikud vastused

Muudatuse kohaselt peab arupärimisele vastaja esitama oma vastuse kirjalikult arupärijale ja Riigikogu juhatusele vähemalt 24 tundi enne suulist vastamist ning Riigikogu juhatus peab tegema selle kirjaliku vastuse võimalikult kiiresti teatavaks Riigikogu liikmetele. See võimaldab Riigikogu liikmetel valmistuda sisulisemaks debatiks ja vähendab pinnapealset retoorikat, milleks arupärimistele vastamine praegu kahjuks kujunenud on.

3.4 Kollektiivsete pöördumiste menetlemine

Komisjon peab menetlusse võetud kollektiivset pöördumist arutama kümne tööpäeva jooksul. Praeguse praktika kohaselt lükatakse kollektiivsetele pöördumistele vastamine tavaliselt maksimaalsele võimalikule ajalisele kaugusele, milleks on kuus kuud. See ei taga kodanike kui Riigikogu tööandjate respektierivat kohtlemist. Pealegi on pöördumine kuue kuu möödudes tihti oma aktuaalsuse kaotanud.

Kui kollektiivsele pöördumisele on kogutud vähemalt 50 000 allkirja, algatab komisjon olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu seaduse § 152¹³ punkti 1 tähenduses ning kutsub pöördumisel märgitud kontaktisiku või tema esindaja Riigikogu istungile pöördumist selgitama. Praeguses seaduses ei ole diferentseeritud kollektiivseid pöördumisi allakirjutanute arvu järgi. Seda on aga vaja, sest kollektiivsete pöördumiste kandepind ühiskonnas võib erineda. Nõue algetada 50 000 allkirja korral Riigikogus olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu on proportsionaalne, sest sedavõrd suur allkirjade arv tähendab olulist ühiskonna huvi pöördumises käsitletud küsimuse vastu.

Samasisulise kollektiivse pöördumise saab uuesti esitada kuue kuu möödudes (senise kahe aasta asemel). Senise sätestusega võrreldes on ka täpsustatud selle arvestuse ajalist algust (seni: pöördumise menetlemisest; nüüd: pöördumise kohta Riigikogus või komisjonis otsuse tegemisest). Samuti on lisatud komisjoni õigus jätta kollektiivne pöördumine läbi vaatamata ja lükata see tagasi, kui esitatud ettepanek ei ole ilmselgelt kooskõlas Riigikogu pädevusega.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Muudatused mõjutavad positiivselt Riigikogu tööd, tagades tööaja ratsionaalsema kasutamise ja arupärimiste suurema sisulisuse. Kollektiivsete pöördumiste kiirem ja läbipaistvam menetlemine ning 50 000 või suurema arvu kodanike kollektiivsete pöördumiste arutelu avalikel istungitel tagab, et Riigikogu reageerib kodanike taatele respektiervalt ja ajakohaselt.

6.1 Sotsiaalne mõju: oluline

Muudatuse mõju võib hinnata suureks. Muudatuse sihtrühm on Riigikogu liikmed ja kogu kodanikkond. Muudatused toovad muudavad Riigikogu töö kvaliteetsemaks ja toovad poliitika kodanikele lähemale.

6.2 Mõju riigi julgeolekule: oluline

Muudatused vähendavad poliitika võõrandumist kodanikest, mis suurendab kaitsetahet.

6.3 Mõju majandusele: lähiperspektiivis ja otseselt väike, kaugemas perspektiivis kaudne ja või suur

Lähiperspektiivis on mõju väike. Positiivne majanduslik mõju võib avalduda mõne aasta pärast kaudselt, riigivõimu ja kodanike teineteisele lähenemise kaudu, mis suurendab kodanike lojaalsust ja positiivset maksukäitumist.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seadusemuudatustega kulusid ei kaasne.

8. Rakendusaktid

Seaduse vastuvõtmisega ei kaasne uute rakendusaktide vastuvõtmist.

9. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma päeval, mil astub ametisse järgmine, s.o 16. Riigikogu koosseis.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2025

Algatavad Riigikogu liikmed Jaak Valge ja Leo Kunnas 2025. aasta 12. novembril.

Jaak Valge
Leo Kunnas

Lauri Hussar